صفحه ۵۰–۴۵، ۱۳۹۴ ISSN: 5101-5185

طراحی استحکام و مدول خمشی پسماند پس از ضربه با سرعت کم در كامپوزيتهاى ھيبريدجوت-پلى استرايوكسى

Residual Flexural Strength and Modulus after Low-Velocity Impact in Hybrid Jute-Polyester/Epoxy Composites

توحيد دستان، محمدصالح احمدي*

یزد، دانشگاه یزد، مجتمع فنی و مهندسی، دانشکده مهندسی نساجی، صندوق پستی ۷۴۱–۸۹۱۹۵

حكىدە

در سالهای اخیر کامپوزیتهای تقویت شده با الیاف جوت به دلیل هزینه کم، خواص مکانیکی قابل قبول و زیست تخریب پذیربودن این الیاف، توجه بسیاری از پژوهشگران را به خود جلب کرده است. از آنجا که یکی از عیوب این کامپوزیتها، رفتار ترد و شکننده آنها زیر بارهای مکانیکی است، در این مطالعه، عمل هیبریدکردن جوت با الیاف پلی استر با جوت به عنوان راه حلی برای غلبه بر مشکل مزبور در کامپوزیتهای حاصل بررسی شده است. نمونههای کامپوزیتی هیبرید با درصدهای وزنی متفاوت الیاف پلیاستر با روش لایه گذاری دستی تولید شدند و در بار گذاری ضربهای با سرعت کم قرار گرفتند. سپس رفتارهای خمشی نمونههای ضربه خورده و ضربه نخورده، با آزمون خمش سهنقطهای اندازه گیری شد. نتایج نشان میدهد، با افزایش درصد وزنی الیاف پلیاستر با مقاومت زیاد، استحکام و مدول خمشی کامپوزیت هیبرید کاهش می یابد. اما با این عمل، مقدار کاهش خواص خمشی پس از اعمال ضربه به شکل قابل ملاحظهای کمتر است. در واقع اضافه کردن الیاف پلیاستر به نمونههای کامپوزیتی، به افزایش قابلیت جذب انرژی آنها زیر بارهاری ضربهای منجر می شود.

مقدمه

کامیوزیتهای تقویت شده با الیاف به دلیل داشتن خـواص منحصربه فرد از قبیل مقاومت ویرژه زیاد، مقاومت در برابر خوردگی و وزن کم و قابلیت طراحی برای دستیابی به خواص مدنظر در دهههای اخیر بسیار شده با الیاف طبیعی به دلیل ساز گاری با محیط زیست، زیست تخریب پذیری، قیمت مناسب و خواص مکانیکی قابل قبول توجه بسیاری از پژوهشگران و تولیدکنندگان را به خود جلب کردهاند. از سوی دیگر عیوب این نوع الیاف در مقاومت گرمایی کم، خاصیت آبدوستی که به تورم الیاف، تغییرات بخشی یا موضعی در کیفیت آن و

نیز چسبندگی کم با اکثر ماتریس ها منجر می شود [۱]. الیاف طبیعی فراوانی تاکنون توسط پژوهشگران در تولید کامیوزیتها استفاده شدهاند. برخی از خواص الیاف طبیعی مرسوم در جدول ۱ آمده است [۲].

از ميان الياف طبيعي الياف جوت با الياف طبيعي به مورد توجه بودهاند. از این میان کامپوزیتهای تقویت دلیل خواص مکانیکی مطلوب و قیمت کم مورد توجه بسیاری از پژوهشگران قرار گرفته است. این الیاف که از الیاف ساقهای بهشمار میرود، دارای طول بلند، سطحی نرم و ظاهری براق با استحکام کششی مناسب است. کامپوزیتهای تقویت شده با الیاف جوت بیشتر در صنایع خودروسازی بهعنوان قابهای درب، داشبورد و صندلیهای عقب و در صنایع ساختمان سازی در تولید

طراحي استحكام و مدول خمشي پسماند پس از ...

ازدیاد طول تا پارگی (٪)	مدول يانگ (GPa)	تنش کششی (MPa)	چگالی (g/cm³)	الياف
۱-۴	Υ Υ/Δ-Λ •	۳۴۵-۲۰۰۰	۱/۵۴	كتان
١/٢-٣/٨	۲۲ ₋ ۱۲۸	41	1/۵-1/۵۶	رامی
١/۶	١٧-٧٠	۳۶۸-۸۰۰	١/۴٧	همپ
1/۵-1/۸	۱۰-۳۰	MJL -AAL	1/44	جوت
۲-۷	۹–۲۲	۳۵۰-۲۰۰	۱/۴۵–۱/۵	سيسال
Y-A	$\Delta/\Delta-1$ ۲/۶	۱۳۱–۱۷۵	۱/۱۵	نارگيل
١/۶	۱۴-۵۳	۲۴۰-۹۳۰	١/٢	كنف
-	11-14	140-780	۰ <i>/۶</i> –۱/۱	بامبو

جدول ۱–برخی از از خواص الیاف طبیعی مرسوم [۲].

درب، پنجره، سقف و کف استفاده می شوند [۴،۴].

Vazquezو هم کاران [۱] نشان دادند، کامپوزیت جوت خواص خمشی بهتری نسبت به کامپوزیت الیاف سیسال و کتان دارند، اما مقاومت آنها در برابر بارهای ضربهای مناسب نیست.

Ramesh و هم کاران [۵] در مطالعهای که روی کامپوزیتهای هیبرید الیاف شیشه با الیاف جوت و سیسال انجام دادند، نشان دادند، کامپوزیت هیبریدی شیشه-جوت استحکام کششی و فشاری بیشتری Sa- نسبت به کامپوزیت هیبریدی شیشه-سیسال دارند. همچنین، manta و همکاران [۶] نتیجه گرفتند، کامپوزیت جوت خواص خمشی بهتری نسبت به کامپوزیت بامبو دارد. Ramnath و همکاران [۷] نیز مشاهده کردند، کامپوزیت هیبریدی شیشه-جوت استحکام کششی بیشتری نسبت به کامپوزیت هیبریدی شیشه-آباکا دارد.

با توجه به پژوهشهای گذشته، یکی از عیوب مطرح در زمینه خواص مکانیکی این الیاف بهعنوان تقویت کننده کامپوزیتها، رفتار کششی ترد آنهاست [۱۰–۷]. الیاف جوت دارای منحنی تنش-کرنش نسببتاً خطی با کرنش شکست بسیار کم و رفتاری ترد خواهد داشت. نتیجه کامپوزیت تقویت شده با این الیاف نیز رفتاری ترد خواهد داشت. بنابراین نحوه شکست این کامپوزیتها به طور ناگهانی و بدون اخطار قبلی است. از اینرو، هیبرید کردن الیاف جوت با سایر الیاف میتواند بهعنوان روشی برای فائق آمدن بر این مشکلات درنظر گرفته شود. برخی از پژوهشگران خواص مکانیکی کامپوزیتهای هیبریدی تقویت شده با الیاف جوت و سایر الیاف را بررسی کردند. در برخی از پژوهشها الیاف جوت با سایر الیاف طبیعی هیبرید شده است، هر چند این نوع

جدول ۲- برخی از خواص الیاف جوت و پلی استر.

		_	-
ماتريس	پلىاستر	جوت	خاصيت
١/٢۵	١/٣٨	١/٣٢	چگالی (g/cm³)
23/44	22./12	۱۹۸/۰۶	تنش کششی (MPa)
۴/۸۷	<i>۶</i> /۹۷	۲/۱۴	کرنش تا پارگی (٪)
•/۶۵	37/08	۲۴/۳	مدول يانگ (GPa)

از هیبریدها به بهبودی شایان توجهی در خواص جذب ضربه منجر نشده است [۱۳–۱۱]. در کامپوزیت های تقویت شده با الیاف جوت و شیشه خواص مکانیکی بهبود قابل ملاحظهای پیدا می کند، اما با توجه به اینکه شیشه نیز رفتاری ترد و شکننده دارد، ماهیت رفتار کامپوزیت همچنان ترد است [۱۳–۱۱]. گفتنی است، با وجود جستوجوی زیاد مؤلفان، مقالهای درباره هیبریدکردن الیاف جوت با الیاف انعطاف پذیر که دارای قابلیت جذب انرژی زیاد یا به عبارتی چقرمگی شکست زیاد باشند، مشاهده نشد. بنابراین هدف از این پژوهش هیبریدکردن الیاف high tenacity polyester زیاد (با خواص مکانیکی مطلوب برای جوت با الیاف پلیاست را مقاومت زیاد (fibers تقویت ماتریس اپوکسی و سپس بررسی خواص خمشی کامپوزیت حاصل پیش و پس از بارگذاری ضربهای با سرعت کم است.

تجربى

مواد و روشها

در این مطالعه از نخهای جوت و پلیاستر با مقاومت زیاد به شکل پارچه بافته شده بهعنوان فاز تقویت کننده و از رزین اپوکسی بهعنوان

شکل ۲- تصویری از لایههای آغشته شده به رزین.

ر سر تک فرس باستان و Prope و Prope و عامی E المعنی E و سخت کننده چین تهیه شدهاند. همچنین، ماتریس اپوکسی E -8128 و سخت کننده 3895-H از شـر کت A.C.R Tech تایوان استفاده شد. برخی از خواص الیاف و رزین در جدول ۲ و نمودار تنش-کرنش این مواد در شـکل ۱ نشان شده است.

پارچههای هیبریدی با دستگاه بافندگی ماکویی با ترتیب قرارگیری متفاوت نخهای جوت و پلی استر در راستای طولی (تار) بافته شدند. نمرات نخهای جوت و پلی استر تقریباً همسان و به ترتیب ۳۲۷ و ۳۳۶ تکس (g/1000m) انتخاب شد. تمام پارچهها با طرح تافته و با تراکم تاری و پودی بهترتیب ۵ و ۷ نخ در سانتی متر بافته شدند. با توجه به جهت بارگذاری خمشی که در راستای طولی است، هیبر کردن فقط در این راستا از کامپوزیت انجام شد و راستای عرضی پارچهها تمام از نخ جوت بافته شد. نمونههای کامپوزیتی هیبرید به روش لایه گذاری دستی این راستا از کامپوزیت انجام شد و راستای عرضی پارچهها تمام از نخ جوت بافته شد. نمونههای کامپوزیتی هیبرید به روش لایه گذاری دستی تولید شددند. تصویری از نمونه آغشته شده به رزین در شکل ۲ نشان داده شده است. مشخصات نمونههای تولیدی در جدول ۳ آمده است.

نمونه (ج) نمونه کامپوزیتی جوت-اپوکسی است که در آن الیاف پلی استر به کار نرفته است. همچنین، در نمونه (پ) تمام الیاف در راستای طولی کامپوزیت از جنس پلی استر است. در نمونه های (ج۲پ۱) و (ج.پ) در راستای طولی پارچه های تقویت کننده نخهای جوت به ترتیب با نسبت ۲ جوت ۱ پلی استر و ۱ جوت ۱ پلی استر در کنار هم بافته شده اند.

	کاميوزيتي.	نمونههای	-مشخصات	مدول ۳-
--	------------	----------	---------	---------

کسر حجمی پلیاستر با مقاومت زیاد	کسر حجمی کل الیاف ®	ضخامت (mm)	کد نمونه
•/•	•/٣••	4/•4	نع ا
•/•74	•/४९९	٣/٩۵	ج۲پ۱
•/•YY	۰/۲۹۸	4/•7	ج.پ
•/١٢٣٩	٠/٢٩۵	٣/٩٢	Ų

* كسر حجمي كلى الياف مشخص كننده نسبت حجم كل الياف به حجم كل كامپوزيت است.

شکل ۳- تصویر برخی از نمونههای برش خورده.

از هـ ر نمونه پنج آزمونه برای آزمون خمشـی پیش از ضربه و پنج نمونه نیز برای آزمون خمشـی پس از ضربه بـا ابعاد mm ۱۲۰ ×۱۲ برش داده شدند. شکل ۲ تصویر برخی نمونههای برش خورده را نشان می دهد. برای انجام آزمون ضربه با سرعت کم، پس از نگهداشتن نمونه داخل یک جفت گیره ویژه (مطابق شــکل ۳) یک گوی آهنی به جرم ۵۰۰ گرم بهعنوان ضربـهزن از ارتفاع mm ۲۰۰، از درون لوله راهنما با سرعت اولیه صفر رها شــد که به اعمال ضربه با انرژی ۹۸۱ m به نمونه منجر شـد. مقدار انرژی ضربهای مزبور با سعی و خطا به گونهای انتخاب شـد که حداکثر انرژی قابل تحمل به وسیله ضعیفترین نمونه نشود. در این آزمون به محض برخورد گوی با نمونه و برخاستن آن یک مفحه مانع در مسـیر گوی قرار می گیرد تا از برخورد مجدد آن با نمونه ASTM D790 کاره انجام شد. این آزمون خمش براسـاس روش استاندارد SATM D790 روی نمونههای کامپوزیتی پیش و پس از از ضربه انجام شد. این آزمون Shirly Testometric–Micro 350

شکل ۴- نمایی از روش آزمون ضربه با سرعت کم.

شکل ۵- تصویری از نمونه کامپوزیتی در آزمون خمش.

مجهز به نیروسنج ۲۵۰ کیلوگرم نیرو و با سرعت mm/mim ۳ انجام شد. تصویری از نمونه کامپوزیتی قرار گرفته در دستگاه آزمون خمش سهنقطهای در شکل ۴ آورده شده است.

نتايج و بحث

استحکام بیشینه خمشی و مدول خمشی نمونههای آزمون شده، براساس استاندارد ASTM D790، به ترتیب از معادلههای (۱) و (۲) محاسبه شدند:

$$\sigma_f = \frac{3PL}{2bd^2} \tag{1}$$

$$E_B = \frac{mL^3}{4bd^3} \tag{7}$$

شکل ۷-مدول خمشی نمونههای کامپوزیتی پیش از ضربه.

بهطوری که P نیروی بیشـینه خمشی، L فاصله بین تکیهگاه، b عرض نمونه، b ضخامت نمونه و m شیب قسمت اولیه منحنی نیرو–جابهجایی است. مقادیر میانگین مقاومت بیشینه خمشی و مدول خمشی نمونهها پیش و پس از ضربه بهترتیب در شکلهای ۶ تا ۹ نشان داده شده است. گفتنی است، برای مشخصشدن نمونههای ضربه خورده، به انتهای کد آنها حرف "ض" اضافه شده است. همچنین، میلههای خطا در نمودارها براساس انحراف معیار رسم شدهاند. با توجه به شکلهای ۶ و ۷ مشاهده میشود، در حالت ضربه نخورده، استحکام بیشینه خمشی و مدول خمشی با افزایش درصد حجمی الیاف پلیاستر، کاهش پیدا میکند.

همان طور که در شکل ۱ دیده می شود، کرنش شکست الیاف جوت بسیار کمتر از کرنش شکست الیاف پلی استر است. بنابراین، در کامپوزیتهای هیبرید جوت و پلی استر، ابتدا الیاف جوت دچار شکست می شوند و موجب شکست کامپوزیت می شوند. از آنجا که در لحظه شکست جوت بار تحمل شده به وسیله الیاف پلی استر بسیار کمتر از بار تحمل شده به وسیله الیاف جوت است، در نتیجه با افزایش درصد الیاف پلی استر استحکام خمشی کامپوزیت کاهش می یابد. کاهش مدول خمشی نیز با توجه به تفاوت مقادیر مدول کشسانی دو لیف جوت و پلی استر قابل توجیه است.

شکلهای ۸ و ۹ به ترتیب مقادیر میانگین استحکام بیشینه خمشی و مدول خمشیی نمونهها را پس از ضربه نشان میدهد. مقدار کاهش

استحکام بیشینه خمشی و مدول خمشی در اثر ضربه برحسب درصد، طبق معادله (۳) محاسبه شد:

$$d = \frac{A_1 - A_2}{A_1} \times 100 \tag{(7)}$$

در این معادله، d کاهش استحکام بیشینه خمشی یا مدول خمشی (//)، A استحکام بیشینه خمشی یا مدول خمشی مربوط به حالت ضربه نخورده و A استحکام بیشینه خمشی یا مدول خمشی مربوط به حالت پس از ضربه است. مقادیر کاهش استحکام بیشینه خمشی و مدول خمشی که برای نمونههای مختلف براساس معادله (۳) محاسبه شد، در شکلهای ۱۰ و ۱۱ با هم مقایسه شدهاند. همان طور که مشاهده میشود، با افزایش درصد الیاف پلی استر مقدار کاهش استحکام بیشینه خمشی و نیز مدول خمشی پس از ضربه، کاهش استحکام بیشینه واقع با افزایش درصد حجمی الیاف پلی استر، قابلیت جذب انرژی ضربه ی به وسیله کامپوزیت افزایش یافته و در نهایت مقدار کاهش استحکام بیشینه خمشی و مدول خمشی کاهش یافته است. همان طور که در به شکل ۱ مشخص است، قابلیت جذب ضربه لیف جوت بسیار کمتر از این قابلیت در لیف پلی استر، قابلیت می باز این مسئله حتی قابلیت در لیف پلی استر، است. سرایین، در اثر اعمال بار ضربه ای بخش

شکل ۱۰- مقایسه مقدار کاهش استحکام بیشینه خمشی نمونههای کامپوزیت در اثر ضربه.

در نمونه (ج) به شکست آنی برخی نمونهها در اثر ضربه منجر شد. اما در نمونههای حاوی الیاف پلی استر، به علت مقاومت زیاد این الیاف در برابر ضربه، مقدار کاهش خواص خمشی پس از ضربه نیز کمتر است. البته با توجه به شـکل ۱۰ مقدار کاهش استحکام خمشی در نمونه (پ) منفی است، چرا که استحکام خمشی میانگین نمونه پس از ضربه در این نمونه بیش از استحکام آن پیش از ضربه به دست آمده است. البته واضح است، افزایش استحکام خمشی پس از اعمال ضربه در این نمونه منطقی و قابل قبول نیست. بنابراین مسئله مزبور را میتوان با توجه به پراکندگی طبیعی دادهها توجیه کرد که در نمونههای تولید شده با روش لایه گذاری دستی اجتناب ناپذیر است. بنابراین میتوان نتیجه گرفت، بار ضربه ای استفاده شـده در این پژوهش، اثر کاهشی بر استحکام خمشی این نمونه که در راستای طولی تمام از الیاف پلی استر تشکیل شده است، نداشته است.

راستای طولی عمر از اینک پی سنا رستان سنا است، عاملت است. براساس نتایج بهدست آمده، می توان نتیجه گرفت، عمل هیبرید کردن کامپوزیت الیاف پلی است ر با جوت، گرچه به کاهش خواص خمشی نمونه منجر می شود، اما پس از اعمال بار ضربهای به کامپوزیت، مقدار کاهش خواص خمشی در این کامپوزیت ها به طور قابل ملاحظه ای کاهش می یابد. بنابراین، عمل هیبرید کردن باید با دقت و با توجه به کاربرد نهایی قطعه و احتمال اعمال بارهای ضربه ای به قطعه در طول عمر کاری آن انجام شود.

نتيجەگىرى

در این مطالعه، خواص خمشی پس از ضربه با سرعت کم در نمونههای کامپوزیتی هیبریدی جوت-پلی استر با چهار درصد تر کیب مختلف بررسی شد. نتایج نشان داد، با افزایش درصد الیاف پلی استر در کامپوزیت، استحکام خمشی و مدول خمشی نمونه کاهش می یابد. اما به علت بیشتر بودن قابلیت جذب انرژی الیاف پلی استر نسبت به جوت کامپوزیت های هیبریدی در برابر ضربه رفتار بهتری نشان می دهند و در واقع با افزایش درصد الیاف پلی استر مقدار کاهش خواص خمشی پس از اعمال ضربه در این کامپوزیت ها به طور قابل ملاحظه ای کاهش می یابد. مراجع

- Vazquez A., Kenny J., Puglia D., Petrucci R., and Rodriguez E., Characterization of composites based on natural and glass fibers obtained by vacuum infusion, *J. Compos. Mater.*, 39, 265-282, 2005.
- Celino A., Freour S., Jacquemin F., and Casari P., The hygroscopic behavior of plant fibers: A review, *J. Front. Chem.*, 1, 1-12, 2014.
- Khonker O.A., Ishiaku U.S., Nakai A., and Hamada H., Fabrication mechanical properties of unidirectional jute/PP composites using jute yarns by film stacking method, *J. Polym. Environ.*, 13, 115-126, 2005.
- Gopinath A., Senthil Kumar M., and Elayaperumal A., Experimental investigations on mechanical properties of jute fiber reinforced composites with polyester and epoxy resin matrices, *Procedia Eng.*, 97, 2052-2063, 2014.
- Ramesh M., Palanikumar K., and Hemachandra Reddy K., Mechanical property evaluation of sisal-jute-glass fiber reinforced polyester composite, *Compos. Part B-Eng.*, 48, 1-9, 2013.
- Samanta S., Characterization of mechanical properties of hybrid bamboo/GFRP and jute/GFRP composites, 4th International Conference on Materials Processing and Characterization, *Mater: Today*, 2015.
- 7. Ramnath B., Kokan S., Raja R., Sathyanarayanan R., Elanchezhian C., Prasad A., and Manickavasagam V., Evaluation

of mechanical properties of abaca-jute-glass fiber reinforced epoxy composite, *Mater. Des.*, 51, 357-366, 2013.

- Jawaid M., Abdul Khalil H.P.S., and Abu Bakar A., Hybrid composites of oil palm empty fruit bunches/woven jute fiber: chemical resistance, physical, and impact properties, *J. Compos. Mater.*, 45, 2515-2522, 2011.
- Gujjala R., Ojha S., Acharya S.K., and Pal S.K., Mechanical properties of woven jute-glass hybrid-reinforced epoxy composite, *J. Compos. Mater.*, 48, 3445-3455, 2014.
- Rashed H.M.M.A., Isslam M.A, and Rizvi F.B., Effects of process parameters on tensile strength of jute fiber reinforced thermoplastic composites, *J. Nav. Archit. Mar. Eng.*, 3, 1-6, 2006.
- Miah M.J., Khan M.A., and Khan R.A., Fabrication and characterization of jute fiber reinforced low density polyethylene based composites: Effects of chemical treatment, *J. Sci. Res.*, 3, 249-259, 2011.
- Boopalan M., Niranjanaa M., and Umapathy M.J., Study on the mechanical properties and thermal properties of jute and banana fiber reinforced epoxy hybrid composites, *Compos. Part B-Eng.*, 51, 54-57, 2013.
- Mishra V. and Biswas S., Physical and mechanical properties of bi-directional jute fiber epoxy composite, *Procedia Eng.*, 51, 561-566, 2013.

Residual Flexural Strength and Modulus after Low-Velocity Impact in Hybrid Jute-Polyester/ Epoxy Composites

Tohid Dastan and Mohamad Saleh Ahmadi*

Department of Textile Engineering, Faculty of Engineering, Yazd University, P.O. Box: 89195-741, Yazd, Iran

Abstract

In recent years, jute fiber reinforced composites have gained attention of many researchers due to their low cost, acceptable mechanical properties and biodegradability. To overcome the brittleness of these composite under mechanical loads, hybridization of jute with high tenacity polyester fibers has been investigated in this study. Hybrid composite samples with various weight percentages of polyester fibers were fabricated using hand lay-up method and subjected to low-velocity impact loading. The flexural behavior of the composites was then measured using three-point bending test for both the impacted and the non-impacted samples. The results showed that with increasing the weight percentage of polyester fibers, the flexural strength and modulus of the hybrid composites decreased. However, the extent of drop in flexural properties after impact was considerably lower. In fact, adding high tenacity polyester fibers to the composites increased their energy absorption capabilities under low-velocity impact loads.

Keywords

composite, jute, polyester, flexural properties, low-velocity impact

(*) Address Correspondence to M. Saleh Ahmadi, Email: ms.ahmadi@yazd.ac.ir